

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marția, Joia și Sâmbata.

ABONAMENTUL.

Pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației tipografiei arhiepiscopale, Sibiu, str. măcelarilor 45.

Correspondențele

să se adreseze Redacției „Telegrafului Român”, strada măcelarilor nr. 34.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE.

Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de trei ori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Nr. 3184 Pres.

IOAN

din îndurarea lui Dumnezeu arhiepiscop al bisericii ortodoxe din Transilvania și metropolit al Românilor greco-orientali din Ungaria și Transilvania.

Inbutilui cler și popor al arhiepiscopiei noastre transilvane; inbiților și onorabilor deputați la sinodul arhiepiscopal: dar și milă dela Dumnezeu Tatăl și Domnul nostru Iisus Cristos!

Din incidentul sfințirii bisericii catedrale, ce are să se îndeplinească în ziua de 30 Aprilie (13 Maiu) a. c., conform concluzului sinodului nostru arhiepiscopal, luat din 15 Aprilie a. c. nr. 93, și având în vedere și §§ 89 și 90 din statutul organic, convocăm și prin acestea declarăm de convocat sinodul extraordinar al arhiepiscopiei noastre transilvane, în sala muzeului etnografic al Asociațiunii din Sibiu, pe Sâmbătă în 29 Aprilie (12 Maiu) a. c. la 4 ore post-meridiane.

Sibiu, la 21 Aprilie 1906.

Ioan Metianu m. p.
arhiepiscop și metropolit.

Politica Sașilor.

Sibiu, 7 Maiu n.

Unele din zierele maghiare au făcut mare și celebru caz din vorbă pe care a rostit-o deputatul Dr. Carol Schmidt, ales unanim la Ghimbay, cu ocaziunea luării în primire a mandatului său, când a declarat, că deputații sași nu pot merge alături cu deputații naționali ai celorlalte naționalități nemaghiare, din motivul, că interesele poporului sâsesc îi îndeamnă să țină cu — Maghiarii.

Repetăm aceeași am mai spus la locul acesta, că politica Sașilor e a lor proprie, pe noi nu ne privește. Cum și-o fac, lor și-o fac. Nu poate să ne supere deci nici aceea, că în unele cercuri electorale ei au lu-

crat din toate puterile în contra candidaților nostri, dând mâna cu Evreii și cu kossuthiștii, pentru că de voturile lor ei dispun, pot să și le dea cum voiesc. În cercuri în cari ei formează majoritatea, noi n'am răvnit să punem mâna pe mandate; iar acolo unde alegătorii nostri formează majoritatea, e earăși dreptul și datorința noastră să câștigăm mandatul pe sama bărbaților nostri de valoare, cari să reprezinte în dietă interesele noastre.

Nu ne privește nici aceea, că deputații sași trimiși la dietă într-un ori nu în vreunul din partidele cari se află acum la putere, — în partidul constituțional, după cum e vorba, — pentru că suntem obișnuiți ai vedea pe Sași făcând parte totdeauna din partidul dela putere. Dacă vor face așa cum se scrie că vor face, ei rămân numai consecvenți și credincioși tradiției și politicii lor de oportunitate. Le-am dă însă sfatul, să se grăbească cu intrarea în partidul constituțional (presupunând că acesta îi primește între membrii sei), pentru că ușor se poate întâmpla, ca întârziind mult, partidul constituțional să nu se mai afle la — putere. E foarte verosimil anume, că după ce partidul kossuthist are în dietă majoritatea absolută, să primească el singur în curând conducerea, și atunci Sașii iarăși sunt nevoiți să facă altă săritură, în partidul kossuthist, după ce ei trebuie să meargă cu — puterea.

Însă acestea fie spuse numai așa, în treacăt. Ce ne privește pe noi, și la ce vrem să reflectăm, sunt unele declarațiuni pe cari le-a făcut domnul deputat Dr. Schmidt în fața alegătorilor sei din Ghimbay. Dsa a spus următoarele:

„Celelalte naționalități încă stau, ce e drept, pe baza din 1867, dar cu toate acestea ținuta noastră politică nu e pe partea lor, pentru că interesele Sașilor nu sunt identice cu interesele celorlalte naționalități ale

patriei noastre. Din contră, interesele noastre sunt pe deplin congruente cu interesele națiunii maghiare conducătoare.”

Să nu se supere domnul deputat, dar trebuie să-i spunem, că în cuvintele acestea ale D-sale se cuprind trei mari neadevăruri.

Întâiu nu e adevărat, că naționalitățile celorlalte ar stă pe baza dela 1867. Cel puțin noi Românii — nu! N'am fost pentru dualism nici când s'a legat, și nu suntem declarați aderenți ai dualizmului nici astăzi. În programul nostru național nu ne-am pronunțat în privința aceasta, dar dacă ar fi să se pronunțe conferința națională română, sigur că s'ar pronunța contra dualizmului.

Nu e adevărat nici aceea, că interesele Sașilor n'ar fi identice cu interesele celorlalte naționalități, pentru că prea sunt identice. Și Sașii, și noi ceilalți, un singur interes vital avem, să ne conservăm naționalitatea, fiecare popor pentru sine, în limba sa, în legea sa, cu obiceiurile sale. Ori au Sașii și alte interese, mai mari decât acesta?

Dar nici aceea nu corăspunde adevărului, că numai interesele Sașilor congruiază cu interesele națiunii maghiare, pentru că interesele tuturor naționalităților congruiază perfect de bine cu interesele Maghiarilor. Toți dorim aceeași doresc Maghiarii, un stat ungar bine consolidat în lăuntrul și respectat în afară. Iar aceasta se poate ajunge numai așa, dacă toate popoarele cari constituiesc statul sunt mulțămite și sunt lăsate neîmpedate în dezvoltarea lor națională.

Acesta e fundamentul politicii naționalităților nemaghiare din patria aceasta comună, și după judecata noastră acesta trebuie să fie și fundamentul politicii sâsești. Ori apoi e altul? Atunci Sașii să și-l precizeze mai bine, pentru că să-l cunoaștem și să-l înțelegem!

aceasta Turcii cei din Creta, la un asemenea praznic fără de veste au năvălit asupra acelui loc și pe câți creștini au putut pune mâna, i-au prins, i-au legat și i-au dus la robie. Între cei prinși acolo era și un tinăr, pe care Turcii l-au dus și l-au dăruit unui Pașă din Creta.

Hramul sfântului Gheorghe. Trecând un an dela această nenorocire și sosind ziua praznicului sfântului Marelui Mucenic Gheorghe, de nou s'au făcut cele trebuincioase pentru serbare: cei cu dare de mână punând mese bogate, la care să se ospăteze poporul după sfânta slujbă. Între cei cari au pus mese erau și părinții tinărului celui dus și dat rob Pașii din Creta. Deci părinții acelui tinăr, mai întâiu mergând în biserica Sfântului ingenunchiară și rugară pe Marele Mucenic să le vină întru ajutor, ca să scape din robie fiul lor. Apoi, întorși la casa lor, unde se adunase mulțime de oaspeți, iarăși întâiu sau rugat pentru ajutorul sfântului Mucenic, și apoi au început a împărți între oaspeți mâncare și beutură după obicei.

Scăparea de robie. Și, pe când ei cu lacrimile pe obraz împărțiau oaspeților mâncarea și beutura, o minune, fiul lor,

Alegerile.

S'au terminat alegerile în țara întreagă. Astăzi se aleg cei din urmă patru deputați, în Sibiu (oraș), Selmeczbánya și Békéscsaba. Noi nu avem să înregistrăm nici o învingere nouă. Nici un deputat național român n'a mai putut fi scos învingător din urnă. Toți candidații nostri au căzut. La Cristian dl. Dr. Nicolae Comșa a rămas în minoritate cu 64 voturi, iar domnul Liviu Leményi a avut la Sebeș numai cu 19 voturi mai puțin decât Ungurul Buday, ales din partea Sașilor. Am rămas deci cu 15 deputați naționali români, aleși deja, și cu speranța, că în cercurile românești în cari a fost zădărniciă alegerea, învingerea va fi totuși pe partea noastră. Aceste cercuri sunt: Cehul-Silvaniei, unde e candidat dl. Gheorghe Pop de Băsești, iar alegerea e pusă pe 16 Maiu n.; cercul Dobra, unde candidatul național român Dr. Stefan Rozvány a avut 284 voturi față de 228 ale contrarului, dar prezidentul de alegere în loc de a-l proclama ales a suspendat alegerea, pentru a se face mai odată, și cercul Ciocova (Banat), unde candidatul național român Gheorghe Breban a ajuns în balotaj. La Năsăud a fost ales Ioan Ciocan, care însă nu aparține partidului național român.

Conferențele învățătoarești.

(Fine).

Biserica singură a îngrijit multă vreme de toate trebuințele sufleteste, deci și de cele culturale ale credincioșilor săi. Eră, se înțelege, sprijinită ori cel puțin nu i-se puneau pedeci din partea statului, care, deprins mai mult cu meșteșugul războiului, avea prea puțin răgaz pentru munca culturală. Dela o vreme însă puterea de stat extinzându-și tot mai mult sfera de influință asupra întregii vieți a supușilor săi, a început a privi și chestia educației și instrucției ca pe una, care taie adânc în interesele sale. Din partea Mariei Terezia s'a accentuat mai întâi principiul: „Die Schule ist ein Politikum” și statele nu întârziară a trage concluziunea din acest enunț, acordând școlii atenția cuvenită, dar fără a scurta biserica în

răpit de sfântul Gheorghe dela robie a fost adus și pus înaintea lor, ținând în mână un pahar de vin. Căci aflându-se tinărul în acel ceas în Creta, în slujbă la Pașa, stăpânul său tocmai turnase vin în pahar și se gătea să i-l pună înainte, când numai s'a pomenit în fața părinților săi, în Milet, încă ținând în mână paharul Pașei. Și, văzând aceasta ceice erau de față s'au spăimântat; iar unii l-au întrebat: unde a fost, de unde și cum a venit așa fără de veste. Iară el le-a spus: Eu mă aflam în robie la Pașa din Creta. Pașa era la masă și eu îi slujiam.

Tocmai turnasem vin în acest pahar, pe care voiam să i-l pun înainte, când un călăreț minunat s'a arătat înaintea mea și m'a răpit de lângă Pașa. Iar eu într-o mână având acest pahar cu vin și cu ceealaltă ținându-mă de brâu lui, m'am pomenit în mijlocul vostru aici cum mă vedeți.

Aceasta auzindu-o toți s'au spăimântat și sculându-se au dat laudă și mulțumită lui Dumnezeu și alesului lui, sfântului marelui mucenic Gheorghe. (Va urma).

FOIȘOARĂ.

Sfântul, Marele Mucenic Gheorghe, Purtătorul de biruințe.

(Urmare.)

Plin de mirare pentru minunea vindecării sale, Saraceniul a întrebat pe preot dacă în cărțile sale are ceva scris despre sfântul Gheorghe. Preotul i-a adus scrisă viața și pătimirile Marelui Mucenic și le-a citit înaintea Saraceniului, care ascultă cu mare băgare de seamă, ținând în mână icoana Sfântului.

Saraceniul creștin și mucenic. Când preotul a isprăvit cu cititul, Saraceniul, privind la icoana sfântului Mucenic, i-a zis, ca și cum ar fi vorbit unui om viu: „O sfinte Mare Mucenice Gheorghe, ce tinăr ești de ni, dar cu minte de bătrân; iar eu bătrân sunt de ani, dar am minte de copil. Tu tinăr, prietin ești lui Dumnezeu; iar eu îmbătrânit străin de Dumnezeu. Ci roagă-te pentru mine Dumnezeului tău, ca să mă învrednicească și pe mine să-i fiu rob și credincios și să primesc și eu cuna neperitoare a muceniei.

După aceasta cu osârdie s'a rugat preotului ca să-l învrednicească de taina sfântului botez.

Preotul însă, temându-se de Saraceni nu voi să-i împlinească datorința. Văzându-i însă credința și stăruința în rugare, l-a botezat în taină, noaptea, ca să nu-l simță Saraceni.

A doua zi, Saraceniul acela încreștinat, a ieșit în piața cetății și ca un Apostol, cu îndrăzneală propovediă pe Cristos, adevăratul Dumnezeu. Dar gloata cea mare de Saraceni, întărită de preoții păgâni, cu mare strigare a dat năvală asupra lui și cu săbiile l-au tăiat în bucăți. Iar când îl ucideau el mulțamea lui Cristos Dumnezeu că așa de grabnic i-a ascultat rugăciunea și la învrednicit să primească și el cuna muceniei — cu ajutorul sfântului Marelui Mucenic Gheorghe.

4. Robul din Milet.

Robirea. În ostrovul Miletului eră o mare și frumos împodobită biserică a sfântului Marelui Mucenic Gheorghe. Și eră obicei, ca, la ziua pomenirii sfântului Mucenic, locuitorii ostrovului să se adune la biserica aceea și toți împreună să serbeze praznicul Mucenicului. Deci aflând despre

drepturile sale. Dimpotrivă pe sama acesteia s'a păstrat totdeauna un fel de „reservatum ecclesiasticum“, recunoscându-se dreptul de stăpânire asupra sufletelor. O încălcare a drepturilor bisericii se începe numai atunci, când curentul antibisericesc și antireligios pretindea, ca școalele să fie cu totul scoase de sub ocrotirea bisericii și scutite de supravegherea bisericănilor. S'a făcut încercarea să știrbească influința bisericii chiar și prin eliminarea studiului religiunii, șters dintre obiectele de învățământ obligate și degradat la rangul celor facultative. Așa s'a făcut în Anglia, în Statele-Unite, în Franța și Italia. În școalele publice ale Italiei în locul religiunii s'a propune catechismul drepturilor și datorințelor cetățenești. („Diritti e Doveri del cittadino“). Tot așa învață copii în Franța în loc de catechism: „Morala și instrucțiunea cetățenească“ („Morale et instruction civique“), în care se găsesc lecțiuni despre diferite chestiuni morale și sociale.

Astfel de încercări împotriva școalei confesionale s'au făcut și se fac și în Germania, dar deocamdată fără rezultat. Sunt mulți, cari pretind și aci eliminarea religiunii și înlocuirea ei prin un studiu numit *Bürgerkunde*, dar majoritatea e cumpătată și pare cu totul pătrunsă de creștinescul sfat al marelui lor povățuitor Luther, care a zis: „Wo die heilige Schrift nicht regiert, da rat ich fürwahr Niemandem, dass er seine Kinder hinthue“ (a-decă: „Unde nu stăpânește sf. scriptură, acolo nu sfătuesc chiar pe nime, să-și trimită copii“). Asta e o vorbă mare și înțeleaptă, pe care o urmează în păreri lor cei mai serioși pedagogi ai Germaniei, cari stăruiesc încă și ei pentru a i-se da școalei germane organizație nouă. Ei luptă pentru așa numita *autonomie școlară*, cerând ca nici statul, nici biserica să nu aibă drept a se considera stăpân peste școală, ci aceasta să fie socotită ea însăși ca o putere deosebită, independentă și cea mai importantă în stat, care să se conducă prin oamenii săi chemați, anume aleși și pricepători în toate ale școalei.

La noi porniri, ca cele schițate mai sus, nu pot și nu este iertat să găsească teren. Școala noastră românească nu poate să existe altfel decât ca școală confesională. Căci până când ea are a întâmpina atâtea greutăți enorme în calea dezvoltării sale, ar fi de sigur nu numai inoportun, ci chiar foarte primejdios orice conflict între oamenii școalei și ai bisericii, între dascăl și preot. Dimpotrivă amândoi aceștia, ca cei mai chemați factori trebuie să lupte umăr la umăr pentru apărarea și întărirea școalei românești. Când va fi pericicolul mai mare, atunci să fie și stăruința lor mai infocată și abnegația-le mai potestate. Ei trebuie să fie — după cuvântul sfintei scripturi — ca păstorii cei buni, cari sufletul și-l pun pentru oile lor, iar nu ca năimitul care își părăsește turma când s'apropie vrășmașul. Prin școală și prin biserică se cere a sporii interesul și dragostea tuturor Românilor pentru aceste două sfinte așezăminte, cari sunt puternice temelii ale vieții noastre naționale. Și celce pentru munca lui trudnică va întâmpina nerecunoștință, să nu se dee în lături, să nu descurajeze. Nici să nu ne așteptăm la compensații, pe cari cei de azi nu ni-le-ar putea da, căci noi dascălii români din astă țară trebuie să știm cu toții, că nu ne este iertat a privi slujba noastră ca o meserie, ci trebuie să o înțelegem ca un apostolat, pentru care singura și cea mai mare răsplătă va fi conștiința, că ne-am împlinit datoria pentru neam. Celce ar îmbracă d. e. haina preoției numai pentru darul danaic numit „congrua“, unul ca acela nu este vrednic să slujască la altarul unei biserici românești; tot așa niciodată să nu urce o catedră românească acela, care n'ar putea fi decât un simplu mercenar, lucrând numai pentru câta leafă i-se dă!!!

Să ne aducem cu toții aminte de vorba lui Rousseau: „Sânt vocațiuni de o demnitate atât de înaltă, la cari nu poți să te dedici pentru bani, fără a nu te face nedemn de ele“. — Intre aceste socotesc eu vocațiunea mea, și trebuie să o socotesc fiecare dintre Dvoastră, pe a sa.

Nu mai această înaltă conștiință va putea face să răsară și să sporească în sufletele noastre însuflețirea, prin care se poate învinge orice pedecă. Pentru a susține în continuare trezvie această însuflețire, avem trebuință de un ideal și de o îndrumare sănătoasă pentru realizarea lui. Ideal nu putem avea altul, decât păstrarea noastră ca neam, iar îndrumarea cea bună numai prin școală românească o putem câștiga pentru noi, ca să o știm împărtași la rândul său și altora.

„Acestui neam sfârșit de jale“ prin școală trebuie să-i dăm știință și atunci el curând se va întremă și va apuca prindere bună în toate. Va deveni luminat și puternic, căci adevărat este cuvântul filozofului Bacon: „Scientia et potentia humana in idem coincidunt“ (adecă: „Știința și puterea omenească sunt unul și același lucru“).

Și iarăși adevărată trebuie să fie inscripția de pe frontispiciul gimnaziului evangelic din Sebeș: *Bildung ist Freiheit*, care cu slove strigătoare și prin înțelesul ei atât de mare și mângăietor trebuie să chema luarea aminte a oricărui dascăl, îndemnând la realizarea în faptă a acestei axiome inspiratoare

Deci știința, puterea, libertatea numai prin școală să poate dobândi. — Dar nu prin orice fel de școală. O școală străină ne-ar putea da d. p. știință cât de multă, dar ne va da cu anevoie, sau chiar de loc libertatea, care este suprema condiție de viață demnă, cea mai dulce trebuință a omului: „*beata necessitas hominis*“, cum zice sf. Augustin.... Năzuința bărbătească spre aceasta nu se poate sădi în sufletul tinereilor mlădițe într-o școală cu limbă străină și cu spirit și mai străin, — dacă nu de-adreptul ostil —, ci numai în școala națională, care împărtașind, prin mijlocirea limbei materne știința, ne învață în același timp a gândi și simți românește. Deci școala românească trebuie să fie inima vieții noastre sufletești, să ne apropie de graiul cel scump, în ale cărui înțelesuri tainice să cuprind toate gândurile strămoșilor nostri și toate aspirațiile lor, pe cari dacă nu vom izbuti noi a le întrupa, urmășii trebuie să-i deprindem a stărui necontenit pentru ducerea lor la îndeplinire. Căci scris este că ideea zămislită în capul străbunilor adeseori numai prin munca jerfitoare a strănepoților din generații târzii poate să ajungă la întruchiparea sa în faptă. Firește, pentru aceasta să cere, ca noi dascălii români să nu cruțăm nici o jertfă, să nu ne înfiorăm de nici un obstacol, ci să folosim tot prilejul pentru a a prinde, răspândi și alimenta pretutindeni acea *scântea sfântă*:

Din focul mare al dragostii de lege,
Ce prin potopul veacurilor negre
Ne-a luminat cărările pribegie!

Cu această solie românească, prin acest glas de chemare, care este menit să talmăciască rostul cel nespus de mare și însemnat al dascălimii noastre, deschid cioul conferențelor din acest an aici în istoricul sat românesc al Lancrămului.

Dr. I. Lupaș.

După conferențe.

(Fine.)

Lipsa studiilor speciale la noi, cari să ne călăuzască, nu e vina noastră, ci mai mult a împrejurărilor noastre, cari nu ne lasă a ne dezvoltă și a crește bărbai productivi pe acest teren. Vina noastră e într-o altă, că nici cele puține și nedepline câte le avem în limba noastră, nu le cercetăm și că cunoaștem și vorbim prea puțin acea limbă nemțească în care se îmbracă frământările și gândirile din jurul rostului și îndrumării cuminte a școalei.

Iar chestia unei foi a dascălimii, — mult discutată și acum în cercuri restrânse atât de cei cari îi simțesc lipsa, cât și de aceia, cari ar putea o susține — care să împlinescă cel puțin în parte lipsa de studii și necunoștința limbilor străine, ar trebui reluată și intrupată; fără să aibă deocamdată pretenția de a desvăli idei și de a deschide orizonturi noi și largi în chestia școlară, ci numai să ne suplinească acum lipsurile arzătoare și pe încetul să se ridice. Cu o chibzuită conducere și

bună organizare, — cari sunt posibile — fiindu-i dată puțința de susținere prin însuși numărul învățătorilor, obligați a o avea, gândul ușor s'ar putea traduce în faptă.

Dar chiar când am avea ce ne lipsește, — cu atât mai mult acum, — trebuința mai sus accentuată: cetirea rațională a operelor de artă, îndeosebi națională și ispitirea temeinică a produselor științifice, își au folosul lor nemărginit pentru cultura inimii și iscusința minții, condițiile de căpetenie pentru un bun învățător și ca și pentru oricare ins, care nizește întru folosul său și a celor cari îl înconjură. De aceea cuvine-se a se da în viitor atențiune și acestor lucruri în șirul conferențelor învățătoresci. Îndeosebi e de trebuință a se considera literatura cu trecutul și sănătoasă ei pornire de azi, ca cel mai puternic mijloc de cunoașterea psihologiei poporului nostru de aici și de aiea, și pentru dezvoltarea și formarea simțului fin și înțelegerea deplină a însemnătății și menirii limbei materne în școala populară. Un însemnat pas s'a făcut în această direcție prin bine gândita temă propusă de dl Dr. I. Lupaș pentru viitoarele conferențe din cercul nostru: „*Characterul preotului român după năzuirea lui Slavici și Agârbiceanu*“.

De asemenea și poate mai mare însemnătate socot, că este chemarea învățătorului afară de școală, la noi, unde fiecare cărturar și om luminat, afară de împlinirea dregătoriei sale, mai are datorință a-și pune puterile și aptitudinile sale în slujba neamului când și unde cere trebuința. Și sunt la noi multe, foarte multe trebuințe de împlinit.

Cu deosebire viața poporului nostru econom și clasa de mijloc — într-o cât o avem, — suferă de o mulțime de neajunsuri, cari strigă după îndreptare și leuire. De sine înțeles, că o oprire a răului și o îndreptare spre mai bine, nu putem aștepta decât dela aceia cari cunosc acele dureri și nevoi, dela aceia cari viețuiesc în mijlocul poporului, sunt în contact firesc cu el, și aceștia sunt, firește, preoții și învățătorii, cărora obligați sunt toții fii neamului a le întinde sprijinul în greaua lor muncă.

Pentruca îndreptarea relelor și îndrumarea spre mai bine să se poată face cu succes, nu ajunge o temeinică cunoaștere a năcazurilor și nevoilor, cari îi bântue viața, ci acesteia trebuie să i se adauge și o cunoaștere și adâncă pătrundere a felului și mijloacelor de stăruitoare acțiune. Aici apoi, pentru buna reușită, trebuie să ne desbrăcăm de comoditatea, ce așa de mult a degenerat în condamnabilul păcat al lenevirii, tot asemenea să abdicem de vânărea singur după interesele noastre egoiste. Păcate, cari nu numai opresc pe cei stăpâniți de ele, a face destul obligământului lor, dar adeseori zădărnicesc pornirea cu gând curat și tragere de inimă pentru soarta țării a celor înțeleghători. Pilde nesfârșite în toate părțile — și la noi din belșug.

Lucrarea învățătorului afară de școală trebuie să fie o puternică școală a poporului, care să îmbrățișeze întreaga lui viață pe toate terenele: bisericesc, cultural, economic, politic național ș. m. căci pe toate căile avem mult de făcut și mult de îndreptat. Această muncă pe cât de frumoasă pe atât de grea nu vom putea-o duce la bună isbândă fără o temeinică pregătire. Și când căutăm aceste cerințe cu greu îi vom da de urme. Seminariile noastre ne trimit în viață de o vreme cu o bunișoară pregătire, dar numai teoretică și praxa și o câștiga așa de greu când ești chemat dela primul pas a face pe conducătorul. De câteori nu se sfarmă și prăbusec în țărână cele mai curate și cele mai nobile intențiuni lovindu-se de zidul necunoștinței de viață și adeseori de răutatea stăpânilor zilei, și îl aruncă pe reprezentantul acelora în desnădăjduire.

Socot deci că nu va fi fără folos îmbrățișarea din partea conferențelor și a acestor afaceri, menite a povățui dascălimia în chemarea ei afară de școală.

Iar când învățătorul își va înțelege rostul afară de școală și când va nizuși cu

sirguintă a face destul așteptărilor, munca lui va aduce roade mângăitoare, și recunoașterea atât de prețioasă din partea poporului, din care fără îndoială va răsări în scurtă vreme prețuirea ce i-se cuvine, va aduce cu sine și ameliorarea poziției sale maștere. Bine înțeles va concurge și conlucrarea puternică a factorilor supuși, împotriva cărora de multeori se ridică simțul de dreptate.

O conlucrare armonică și o înțelegere deplină, între factorii chemați a duce înainte steagul culturii și prin acesta al bunăstării și înaintării, va aduce mulțămire și mângăiere și poporului și conducătorilor săi!

Dascălul P. M.

Expoziția din București și pasaportul.

Vicecomitele comitatului nostru a publicat în numărul 18 din 3 Maiu al organului oficial „*Szebenvármegye hivatalos lapja*“ ordinul ministrului de interne nr. 14,736 din 22 Aprilie a. c. în textul următor:

„Guvernul român cu conșiderare la expoziția generală română, care va avea loc în București în anul curent și la festivitățile jubilar care se vor serba cu acea ocaziune relativ la ceice vor călători la România a scos din vigoare, la granițele maghiaro-române, dispozițiunile privitoare la pasaport cu ocaziunea trecerii peste graniță pe durata expoziției, adecă pe timpul dela 1 Maiu până la 1 Novembre st. v. a. c.“

„Despre aceasta înștiințez pe dnul vicecomite, ca luând act să dispună cele necesare, cu observarea, că pentru comoditatea celor ce vor călători la expoziția, respective la festivitățile din București, pe durata expoziției, adecă pe timpul dela 1 Maiu până la 1 Novembre st. v. a. c. relativ la acei călători cari vin din România la Ungaria, suspendez obligământul de a avea pasaport“ („az utlevél kényszert felfüggesztem“).

Dar totodată, ca cei pe cari îi privește să nu creadă că pot cerceta expoziția din București fără pasaport, dnul vicecomite și comentează ordinul guvernului în modul următor:

„Nr. 3950/906.

„Cătră toți protopretorii, căpitaniile de poliție și primăriile comunale“.

„Aveți să dispuneți publicarea urgentă a ordinului ministrului de interne, cu acea observare, că aveți să faceți atență lumea, că acest ordin *nu suspendează datoria de a avea pasaport* pentru acei indivizi, cari călătoresc din Ungaria în România. Deci și pe timpul amintit, ca să se poată trece granița, se recere pasaport sau certificat de graniță“.

Recunoaștem, că ordinul ministrului nu este destul de clar și că are nevoie de interpretare oficială, dar nu știm dacă interpretarea publicată s'a dat pe baza unei informațiuni primită dela respectivul ministru, sau este numai efluxul înțelepciunii referentului.

Ba suntem aplecați a crede alternativa aceasta din urmă, pentru că nu putem presupune despre guvernul nostru, că voină să facă un act de reciprocitate amicală față cu statul amic vecin, ar da un ordin în doi peri, care în esență nu are nici o însemnătate. Căci ce însemnează ordinul guvernului ungar dupăcum îl interpretează vicecomitele nostru?

Nimic mai mult decât atâtea, că pe timpul expoziției din România, la granița ungară nu se vor mai vizita pașapoartele celor ce vin din România.

Va să zică în acest timp din România la noi vor putea călătrii oamenii și fără pasaport.

Dar nu de aceasta poate fi vorba, când vrei să înleznești lumii din statul nostru cercetarea expoziției din România.

Ci înleznirea o faci numai dacă nu aștești pe cei de aici ca să-și procure pasaport pentru ca să călătorească la București.

Și fiindcă pasaportul pentru aceea s'a introdus la noi pentru ceice călătoresc la România, pentru că România o pretindea, dela sine urmează, că pe timpul cât

România nu mai cere pasaport dela cetățenii ungari, nici Ungaria să nu-l ceară.

Alt sens nu poate avea suspendarea obligămintului de a avea pasaport aceia cari pe timpul expoziției trec granița din România la noi. Căci în senz contrar ordinul guvernului nostru ar privi numai pe aceia cari de aici în România trec pe „vama cucului”, dar nu pe oamenii cinstiți, cari respectază legile.

NOUȚĂȚI.

Pentru catedrală. La colecta pentru zidirea bisericii catedrale a contribuit dnul învățător penzionat Gheorghe Proca din Râșnov suma de 50 coroane (cincizeci coroane).

Concert festiv. Din incidentul sfîrșirii bisericii catedrale va da „Reuniunea română de muzică din Sibiu” un mare concert bisericesc, adecuat cazului festiv și rar. Programul se va publica în curând. Acum amintim, că se va începe cu „Imnosul intrării în biserică” de Dima, cu conziderare la faptul că Românii drept credincioșii din Ardeal — după încetarea metropoliei dela Alba-Iulia — acum intră pentru întâia dată în catedrala vrednică de o arhiepiscopie. O altă piesă va fi „Dintre stichirile dela înnoirea și sfîrșirea bisericilor, anume: cea citată de Marele Metropolit Andreiu, când prin statutul organic a pus temelia bisericii celei vii, vieții noastre constituționale. Biletele se vor da la cassarul reuniunii, dl Munthiu, oficial la „Albina”.

La convenirea socială a „Reuniunii sodalilor români din Sibiu” și-a oferit binevoitorul concurs dna Maria Dr. Crișan, dsoarele Elena Cuntan, Olivia Bardoși și dl Titu Morariu. Se vor produce între altele și „călușerul și bătuta”. Programul detaiat îl vom da în numărul viitor.

Himen. Dra Ludovica Giurgiu și dl Petru Bura își vor celebra cununia religioasă în 20 Maiu st. n. la 4 ore p. m. în biserica gr. cat. din Cuzăplac.

† Alexandru St. Săluțiu, fost căpitan opidan în Deva, a decedat la 3 Maiu 1906 st. n. sara la 1/8 ore, în etate de 60, ani după îndelungate suferințe. Înmemorarea după rital gr. or. s'a celebrat la 5 Maiu 1906 st. n. după amezii la 4 ore.

Dușmănie sârbo-turcească. Soldații grănițeri sârbi și turci, cari păzeau granița țării la Vrania au ajuns în neînțelegeri dușmănoase și s'au încăerat la bătae. Din amândouă părțile a rămas câte unul mort.

Profesoară de medicină Această rară ocupație a favorizat de curând pe dsoara Tada Urata din Iaponia. Dsoara Tada, o iaponeză simpatică, a făcut înainte cu câțiva ani doctoratul în medicină în Marburg. Guvernul din Iaponia a numit-o de curând profesoară la o facultate de medicină din Iaponia.

Furt din biserică. În biserica rom. cat. din Reșița au intrat în noaptea de prima Maiu hoții și au furat tot ce eră de preț, banii săracilor și obiectele de aur și argint.

Trai rău în casă domnească. Principele bavarez Ferdinand s'a căsătorit înainte cu vre'o șasă luni, cu princessa Maria Terezia din Spania. Tineră părăche duce însă un trai de compătimit. Bărbatul tractează cu femeia foarte dur, ba chiar brutal și duce o viață scandalosă. Curtea din Spania e indignată și a luat pașii de lipsă ca să-i despartă. Așa scriu foile maghiare, rămânând firește asupra lor răzpunderea, dacă e adevărat ori nu aceea ce scriu.

Conferența lui Gorki oprită. Gorki voia să țină o conferență publicului din orașul Boston. Primarul a oprit însă această conferență și a declarat că nu mai permite lui Gorki să pășască publice în oraș pe nici o cale, pentru că se teme de tulburări.

Familie pedepsită cu moarte. Patru frați din Georgia în America omorâseră în anul trecut doi copii ai unei familii cu care trăiau în aprigă dușmănie. În săptămâna trecută s'a ținut pertractarea în Washington, și trei frați au fost judecați la moarte, iar unul la robie pe viață.

Examenale de maturitate la gimnaziul de stat din Sibiu se fac între 19-22 Iunie n. c. sub conducerea prim-inspectorului de școale *Elischer Iosef*. Se încep totdeauna la orele 7 dimineața, și la orele 3 d. a.

Dela comitat. Marți, în 8 Mai n. ține comisiunea administrativă a comitatului Sibiu, și subcomisiunile ei ședință ordinară lunară în sala mică a casei comitatense.

Bilete de intrare în biserica catedrală, cu ocaziunea sfîrșirii, se capătă la cassa arhidiecezană cu începere de Joi dimineața.

Dar pentru biserică. Din Ghelariu ni-se scrie, că domnul Ludovic Mureșan și soția, doamna *Olivia*, au dăruit pentru biserica de acolo două sfeșnice frumoase pentru sfântul prestol, în valoare de 55 coroane. Parohul locului domnul G. Ungur le-a sfîșit în Dumineca Tomii, rostind credincioșilor și o predică ocazională. Faptă bună și frumoasă!

Bomba explodată prea curând. Pe una din stradele din Paris se preumblau doi tineri îmbrăcați foarte elegant. Dintr'odată s'a auzit o bubuitură puternică și cei doi tineri căzură la pământ. Unul a rămas mort cu pantecele tot sfârticat, iar celălalt e rănit greu. S'a constatat că cel mort avusese în buzunar două bombe, dintre cari una cine știe cum s'a aprins și a explodată. Se crede, că cei doi erau anarhiști veniți la Paris cu scopuri ascunse.

Inchinători soarelui. În Palermo era o familie, care eră mare aderentă a sectei adoratoare a soarelui, a zeului Apollo. Bigotismul i-a dus până la nebunie și au început pe rând să se sinucidă cu foc. Întăiu mama apoi fata cea mai mare și în zilele acestea fata cea mai mică. A mai rămas un fecior, care încă e mare adorator al soarelui și care încă va merge pe calea surorilor și a mamei sale.

Calugăr ucigaș. În mănăstirea din Murzia s'a întâmplat, că un calugăr ieșit cu numele Morales, a omorât în biserică pe un soț al său, fratele Martinez. Pe urmă și el s'a sinucis. Cauza nu se știe.

Bărbatul înviat. Locuitorul Ioan Corbaci din Izbughia plecase înainte cu doi ani la America. N'a mai dat apoi nici o știre despre sine. Nevasta s'a dus după el, l-a căutat, dar nu l-a aflat. Atunci a făcut pașii de lipsă la conzolat și acesta l-a declarat mort. Femeia s'a măritat și s'a întors cu bărbatul cel nou acasă. Acum însă a răsarit dintr'odată bărbatul cel dintăiu. N'a mai avut însă ce căuta acasă, căci bărbatul cel nou l-a alungat. Forurile încă au declarat căsătoria a doua validă. Bărbatul înviat de supărare s'a îmbătut și a dat foc clăilor de fân și șurii nevestei sale. Focul a pustiit o parte de comună și în flacări a perit și bărbatul.

Nou vrășmaș al vitei de vie. Vierii din jurul Orăzii-mari spun, că s'a ivit în părțile acele o nouă pacoste pentru vie, un insect ca un greuruș, care atacă mugurii vițelor de vie. Aceste insecte au făcut multă stricăciune viilor de acolo.

Noroc colosal la Gaedicke. La tragerea încheiată acum au fost trase într'o singură zi cel mai mare câștig principal de 400,000 cor. cu nr. 19406 (în 3/8 părți) și câștigul principal de 30 000 coroane cu nr. 88837 (în 1/4 părți), în colectura atât de mult favorizată de noroc: A. Gaedicke, Budapesta, Kosuth Lajos-utca 11. Colectura aceasta a plătit acum mușterii săi a patraoră câștigul principal de 400,000 coroane. Numoi în tragerea din urmă colectura Gaedicke a ajuns în plăcuta poziție a plăti mușterii săi câștigurile principale de 400,000, 60,000 de douăori 30,000 15,000, de trei ori 10,000 și alte multe câștiguri decâte 5000, 2000 cor. etc.

Chemare.

Cătră absolvenții cursului clerical din 1902.

Iubiți Colegi! În înțelesul învoielii, ce ne-am dat la despărțirea noastră colegială, din vara a. 1902 și în vederea faptului, că de actul cel mareț al *Sfîrșirii Catedralei* și de festivitățile împreunate cu dănsul abia câteva zile ne mai despart — îmi iau voie să vă conchem și pe calea aceasta, rugându-vă să fiți toți de față la acest epocal eveniment în istoria bisericii noastre, ca să prăznuim împreună ziua de înălțare și mândrie națională. La revedere! Sibiu, 20 Aprilie 1906.

Gh. Tu'bure
diacon.

PARTEA LITERARĂ.

Ziar de călătorie.

(Urmare).

Ideile administrative preponderază prea mult în biserica noastră. Și precum preotul nu poate fi în comuna sa numai persoană de administrație bisericească, așa nu poate fi nici protopopul. Toate manifestările vieții poporului nostru din punct de vedere bisericesc, cultural și economic, în senzul legilor noastre bisericești, trebuie așezate în rețeaua activității persoanelor și corporațiilor bisericii, dela preot, comitet bisericesc și sinod parohial până la suprema lor expresie: metropolit, conzistor, sinod și congres. În senzul acesta nu sunt motive a reduce protopopiatele, din contră a le înmulți, pentru că protopopului să-i rămâie răgaz a se îngriji nu numai de afacerile administrative ale protopopiatului, ci de toate chestiile de viață ale poporului, prin cari se garantează consolidarea faptică a bisericii noastre. Și pentru înmulțirea protopopiatelor concludem și altă împrejurare. Mai înainte abia rămânea preot cu calificăție de 8 clase, care să nu ajungă protopop, pentru că erau puțini, iar azi când ajung preoți cu calificăția aceea și o mulțime de inși, cari fac și studii universitare, e în interesul progresului bisericii, ca să fie distinși și celor harnici în parohia lor să li se deschiză teren mai larg de activitate în fruntea protopopiatelor. Deci nu reducerea, ci înmulțirea protopopiatelor e în interesul bine priceput al bisericii noastre.

De acestea încă se va țineă cont, când comitetul protoprezbiterial va prezenta celor competenți hotărârea despre stăruința protopopiatului Avrig. Această cestiune a rămas, să fie pertractată într'un sinod extraordinar. Sinodul a durat puțin. Până la timpul mesei toți străinii au cerșat școala de stat, condusă de învățătorul Codrea. Umiliința școlii confesionale față de trufia celei de stat deprinde poporul a se rușina de sărăcia sa și l'ispitește ideea școlii de stat, al cărei învățător nu cerșește creșterul simbriei. În toată partea aceasta își scot învățătorii cu multă silă simbria. La școlile de stat copiii noștri să grămădesc cu diuimul. La Ucea vin mulți elevi din satele vecine. La amiază grupulețe de copii desculți merg la prelegerile maghiare prin satele vecine.

La anul viitor îi vom vedea la 12 ore eșind din școlile din Făgăraș, tot desculți cum e obiceiul pe sate. Cu copiii jidovilor de sama lor din Făgăraș învăță ungurește, — și se găseau mai înainte absolvenți români ai claselor comerciale din Făgăraș și găsești și acum studenți până în clasa a VII gimnazială, cari nu cunosc literatura românească, nu cetesc românește, nu știu vorbi decât în limba provincială a țărănilor, și în viața practică vorbesc cu multă desteritate limba maghiară, sunt adepții înfocați ai administrației și bisericii și școlii părinților și fraților lor, dorințelor, cari trebuie să fie ale tuturor cărturarilor români, cari trăiesc în în popor, ei dau cel mai însemnat snours moral. Iar aceasta se începe dela școala de stat din sate. În conținerea acestor stări nemulțămitoare pentru noi întruniri bisericești n'au făcut nimic, și nici atențiunea poporului nu s'a atras asupra acestei desconziderări a școlii confesionale. Asociațiunea, ca și în alte părți, umblă după stoarcerea taxelor de membrii, după primiri triumfale și caută mese bogate și îndelungate în mijlocul poporului.

Și noi ne-am întrunit la masa ospitală a părintelui Manecută, preot tinăr, care a ținut, că e cinste pe satul său că găzduiește sinodul protoprezbiterial. Multe discuții dela masă au fost surprinzătoare pentru țărani dela mese, membrii și ei ai sinodului. Dintr'un cerc electoral, la alegerea membrilor sinodali, când nu e notarul ori învățătorul, es și țărani. Câte 2 inși din câte un cerc, din câte o comună pot informa satul întreg despre problemele și cestiunile frumoase pertractate în sinod cu înțelepciune și cu temeinicie de

preoții și membrii sinodului. Mireni, elementul covârșitor în sinod; trebuie introdus în conștiința trebuințelor și a mijloacelor îmbunătățirii stării tractului. Astfel rolul lor e votarea tuturor propunerilor ce se fac. Și drepturile și datorințele constituționale ale individului, în comună și până în sinodul protopopesc unde mai pot ajunge oameni simplii, ar trebui explicate și comentate, ca poporul să le cunoască detaiat, și cred că în felul acesta s'ar mai conțeni abuzurile și neorândue-lile, cari le experiază preoții cu credincioșii lor înzestrați cu drepturi egale.

Această cestiune ar merita să se pue în discuție la toate conferențele preoțești și să se facă explicarea și comentarea drepturilor și a datorințelor privitoare la parohii, sinod parohial, comitet și epitropie, protoprezbiterat, scaun, sinod și epitropie protoprezbiterială, fiindcă baza organizmului bisericii noastre, Statutul organic, nici nu s'a modificat nici nu s'a întregit, și e știut că agendele conzistorului sunt îngreuiate de jalbele, cari încep jos din nelămurirea legii.

Discuția acestor cestiuni ori a altora de felul acesta n'am întâmpinat în întrunirea, în care am fost oaspe.

(Va urma).

Din public.†)

Mulțămite publice.

La petrecerea din 20 April aranjată în Petroșeni din incidentul conferenței preoților și învățătorilor au contribuit următorii binevoitori:

P. Nemeș, 20 cor., Tit. V. Gheaja, prot., Dr. G. Proca, secr. conz., Vas. Socol, Dr. Lucaci, câte 10 cor., I. Homan, I. Székely, câte 6 cor., I. Medrea, 5 cor. 30 fil., A. Stanca, N. Socol, N. Popa, A. Păcurar, prot., S. Ciocan, Sim. Suciu, St. Radic, prot., câte 5 cor., Ioach. și Nicolae Cerbicean, Ioach. Ungur, I. Fărcaș, Petru Popoviciu, I. Preda, M. Popovici, N. Ciocan, I. Samoilescu, M. Marek, N. Georgescu, Tr. Rațiu, M. Stranski, I. Bozdog, câte 4 cor., N. Vancu, G. Fodor, D. Ungur, I. Oprea, câte 3 cor., Ier. Uiet, 2 cor., 40 fil., I. Fărcaș, Ar. Fodor, I. Popovici, Mih. Popovici, G. Medrea, Dna M. Moșora, A. Ludu, R. Steiner, T. Nistor N. Părăian, I. Vasii, N. Bologa, K. Zádory, I. Perian, I. Nistor, I. Arad, Dr. Török, N. N., S. Corpade, câte 2 cor., P. Popovici, I. Popa, câte 1 cor.

Tuturor marinimoșilor contribuitori li se aduce pe această cale sinceră mulțămite. Venitul curat de 50 cor. 30 fil., a fost expedit gimnaziului din Brad, în fa- vorul cărui s'a aranjat petrecerea.

Comitetul aranjator.

Subscribul în numele comitetului parohial gr. or. din Stremți, mă simț plăcut îndatorat a exprima și pe această cale sincerile noastre mulțămite următorilor domni, cari prin marimonioase suprasolviri au contribuit la rezultatul material al producțiunei teatrale împreună cu cântări și declamări aranjată de noi tinerimea adultă, sub conducerea învățătorului Ioan Stan, la 3/16 Aprilie a. c. (a II-a zi de Paști) în comuna noastră Stremți: Dr. Gheorghe Popescu, advocat Turda 5 cor., Klein Mihály, comerciant Teus 5 cor., Barițiu Victor, not. pens. 2 cor., Sava Ioan, proprietar Cetea 1 cor., Zeller Löwe, 40 fil., Gheorghe Albu, preot Geoagiu 1 cor., Rafael Samuel, Geoagiu 1 cor. 50 fil., Olimpie Stan, 20 fil., Bogdan Ioan, preot Totoiu 1 cor., Comanescu Emanuel, inv. Mihail 20 fil., Pál Lajos, Teus 1 cor., Patachi Andreiu, preot Mihail 2 cor., Ilie Mihail, inv. Mihail 20 fil., Löwe Dezső, not. cerc. Stremți 10 cor., Krengl Sándor, not. Teus 3 cor., Löwe Miksa, hotelier Teus 4 cor., Fried Leopold, Teus 2 cor., Löwi Salamon, Teus 2 cor., Urso Ioan, drept în Metes 2 cor., Raț Gavrilă, primar Teus 2 cor., Mare Dumitru, proprietar Teu 1 cor., Vasile Tecca, preot Valea Juselului 2 cor.

Intratele au fost 158 cor. 60 fil. din cari subtrăgând speșele în sumă de 80 cor. 21 fil. rezultă un venit curat de 78 cor. 39 fil. pentru înființarea bibliotecii școlare.

Tot odată aduc mulțămite dlui Dr. Vasile Bologa director Sibiu, pentru donarea a două volume: „Anecdote de Th. Speranță”, tot pentru bibliotecă.

Stremți, la 13/26 Aprilie 1906.

Pentru comitet:

Eremie Ilescu
preot președ.

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacția nu primește răspunderea.

